

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIAUS ĮSTAIGA**

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

2020-03-09 Nr. (1.19.-2020-162)2-220
Į 2020-03-03 Nr. SR-1074

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, susipažinusi su Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Ugdymosi šeimoje įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektu (toliau – nutarimo projektas), pritardama vaiko ugdymo šeimoje reglamentavimo nustatymui, siekdama užtikrinti geriausius vaiko interesus, pagal kompetenciją teikia pastabas ir pasiūlymus.

Sprendimas dėl vaiko ugdymo šeimoje turi būti priimamas vadovaujantis geriausių vaiko interesų pirmenybės ir kitais vaiko teisių apsaugos principais, užtikrinant paties vaiko dalyvavimą mokymo formos pa(si)rinkime ir vaiko tėvų (globėjų, rūpintojų) pareigą atsižvelgti į vaiko nuomonę dėl jo ugdymo(si) šeimoje. Įgyvendinant Vaiko teisių konvencijos 12 straipsnyje, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.164 straipsnio 1 dalyje, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnio 4 punkte reglamentuotą vaiko nuomonės išklauskymą ir vaiko dalyvavimo¹ užtikrinimo principą bei 11 straipsnyje reglamentuotą vaiko teisę būti išklauskiamam ir siekiant užtikrinti, kad priimamas sprendimas atitiktų vaiko teises, vaiko teisių apsaugos principus, vaiko nuomonę ir norus, jeigu tai neprieštarauja paties vaiko interesams, todėl nutarimo projekte tikslinga papildyti (patikslinti) nuostatas, susijusias su vaiko nuomonės išklauskymu.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierės nuomone, mokymosi būdo (nuotolinio, savarankiško) pa(si)rinkimas, taip pat ir ugdymo (ugdymosi) šeimoje, neturėtų būti paremtas tik subjektyvia vaiko įstatyminių atstovų (tėvų, globėjų, rūpintojų) ir (ar) ugdymo įstaigos nuomone, sprendimu ir objektyviai nepagrįstu pageidavimu. Praktikoje, analizuojant individualiuose skunduose nurodomas pareiškėjų aplinkybes, pastebimi atvejai, kai vaiko tėvai (globėjai, rūpintojai) galimai piktnaudžiauja mokymosi formos pasirinkimu, mokyklos dažnai siūlo (inicijuoja) vaiko tėvams vaiką mokyti namuose, ypač jei vaikas turi specialiųjų ugdymo(si) poreikių. Išvengiant galimo piktnaudžiavimo ir (ar) manipuliavimo vaiko nuomone, turint omenyje vaiko ugdymo (ugdymosi) šeimoje specifiką, turi būti suteikiamas deramas dėmesys savarankiškam vaiko nuomonės dėl ugdymo (ugdymosi) šeimoje išklauskymui.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 45 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta, kad mokymo sutartį už vaiką iki 14 metų jo vardu sudaro tėvai (globėjai), veikdami išimtinai vaiko interesais, o vaikas nuo 14 iki 18 metų mokymo sutartį sudaro turėdamas tėvų (rūpintojų) rašytinį sutikimą, todėl šiuo atveju ypač svarbi vaiko nuomonė, noras ir laisvas sutikimas dėl mokymo sutarties sudarymo ir vaiko ugdymo (ugdymosi) šeimoje pasirinkimo. Paminėtina, kad Lietuvos Respublikos švietimo

¹ „dalyvavimas“ – „ši sąvoka nėra pavartota [Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos] 12 straipsnio tekste. Ji buvo išplėtotą ir dabar yra plačiai naudojama norint apibūdinti vykstančius procesus, kurie apima abipusę pagarba pagrįstą dalijimąsi informacija ir dialogą tarp vaikų ir suaugusiųjų bei kuriais vadovaudamiesi vaikai galės sužinoti, kaip atsižvelgiama į jų ir suaugusiųjų pažiūras ir kaip tos pažiūros nulemia tokių procesų rezultata“ (Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto Bendroji pastaba Vaiko teisė būti išklauskiamam Nr. 12 (2009))

įstatymo 31¹ straipsnio 1 dalies nuostatos taip pat pabrėžia paties vaiko apsisprendimo dėl jo ugdymo (ugdymosi) šeimoje reikšmę ir svarbą.

Pagal Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 11 straipsnio 2 dalies nuostatą, vaiko teisė būti išklausytam garantuojama sukuriant aplinką, leidžiančią vaikui pasinaudoti šia teise, suteikiant būtiną informaciją, patarimų, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą, pagal galimybes pasitelkus specialių žinių turinčius asmenis, kai tai būtina. Turint omenyje minėtas teisės aktų nuostatas bei tai, jog vaikui turi būti sukuriamą aplinka, kurioje jo nuomonė būtų išklausoma be jokio galimo spaudimo, nuomonė ir noras ugdytis šeimoje būtų pareikštas laisva valia, siūlome nutarimo projekto 8 punkto 8.1.6. papunktį išdėstyti taip:

„8.1.6. vaikas specialistų pokalbio su juo metu išreiškia nuomonę ir norą ugdytis šeimoje“.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė